

УДК 94(477:71):327:911.375

М. Клімов, здобувач
Запорізького національного університету, Запоріжжя**МІСТА-ПОБРАТИМИ У КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИНАХ***Висвітлено основні етапи становлення руху міст-побратимів у канадсько-українських відносинах та охарактеризовано їх основні напрямки.**Ключові слова: Канада, Україна, міста-побратими.*

У наш час у міжнародній політиці співпраця на регіональному та місцевому рівні відіграє все більшу роль. Тому, окремої уваги заслуговує питання відносин міст-побратимів з різних країн. У зв'язку із зростанням ролі місцевого самоврядування означена проблематика є актуальною, тому що локальні проекти та програми часто мають більш відчутне значення для населення, ніж реалізація загальнодержавних зовнішньополітичних ініціатив.

У вітчизняній літературі є певна кількість досліджень, присвячених, в основному, співпраці з польськими та російськими містами-побратимами. Так, деякі аспекти побратимських зв'язків міст висвітлено у роботах Б. Громова [1], С. Мерзлякової [2], О. Соскіна [4]. Втім, означена проблематика взагалі є мало дослідженою. З огляду на тісну співпрацю Канади та України, питання взаємодії міст-побратимів з цих країн заслуговує на особливу увагу та є важливою для вивчення як у науковому, так і у практичному плані.

Метою даної публікації є спроба здійснити узагальнюючий огляд основних напрямків співпраці міст-побратимів на прикладі канадсько-українських відносин. Перш, ніж дати узагальнюючу характеристику канадсько-українським відносинам у цій сфері, треба зауважити наступне. Слід чітко відрізнити такі поняття як "міста-побратими" та "міста-партнери". Це пов'язано передусім з тим, у якій сфері розвивається співпраця. Так, для міст-побратимів характерна співпраця, переважно, в освітній, культурній, соціальній або спортивній сферах. А, щодо міст-партнерів, то тут співпраця передбачає, перш за все, економічну співпрацю з реалізації спільних проектів.

Розвиток руху міст-побратимів розпочався у ХХ ст., ще у роки Другої світової війни. Після неї рух було зорганізовано в якості низки міжнародних організацій. Так, у 1957 р. французи заснували Всесвітню федерацію міст-побратимів. У 1994 р. ця організація була перейменована на Всесвітньою федерацію об'єднаних і споріднених міст. Нині до неї входять понад 80 держав світу, в тому числі й Україна [3].

У ХХІ столітті, для налагодження зв'язків між містами активно використовується мережа Інтернет. Так наприклад, Рада європейських муніципалітетів і регіонів (Council of European Municipalities and Regions) (CEMR), створила веб-сайт на якому місто чи регіон може знайти собі побратима чи партнера [6].

Україна долучилася до руху міст-побратимів ще у радянські часи. Так, у 1964 р. у Радянському Союзі було утворено Асоціацію зі зв'язків радянських і закордонних міст. Стосовно канадсько-українського співробітництва, то вперше встановлення побратимських відносин між містами Канади та України відбулося ще у квітні 1944 року, коли міська рада канадського Ванкувера оголосила Одесу містом побратимом [7].

З часів першого встановлення побратимських відносин між містами Канади та України, і до сьогодні, встановлено "братські" відносини між: Ванкувером та Одесою (1944), Києвом і Торонто (1989), Чернівцями і Саскатуном (1991), Львовом і Вінніпегом (1973, поновлено 2003), Дніпропетровськом і Регіоном Дюрам (2000), між Дофіном та Косовим (2009), Вегривіль та Стрий (2009) [5].

У розвитку співпраці між містами побратимами Канади та України можна виділити два етапи: радянський та пострадянський, з часів незалежної України.

Під час першого етапу, співпраця канадських та українських міст проходила в рамках тогочасних традицій радянської зовнішньої політики, яка регламентувалася ідеологічним протистоянням з "капіталістичним" світом. Співпраця не мала виходити за рамки дозволеного, в основному полягала у встановленні та підтримці зв'язків у галузі освіти та культури.

Під час другого етапу, коли Україна стала повноправним суб'єктом міжнародних відносин, відбувся своєрідний прорив у відносинах, було укладено більше контактів, продовжилася співпраця в освітній та культурній сферах.

Загалом співпраця міст-побратимів реалізується через обмін освітніми та культурними делегаціями, художніми та спортивними колективами, виставками, обмін досвідом ведення міського господарства, та надання допомоги на випадок надзвичайних ситуацій. Міста-побратими мають право звертатися за підтримкою спільних проектів у міжнародні та європейські організації. Можна навести кілька прикладів такої співпраці: щорічний Канадсько-Український національний фестиваль у Дофіні; Українські тижні у Саскатуні; у Вінніпезі – діяльність спеціального комітету "Львів-Вінніпег", який опікується питаннями співпраці між містами-побратимами; започаткування міжнародних проектів: "Місцевий економічний розвиток міст України" та "Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України" у Дніпропетровську, що здійснюється завдяки підтримці Ради з регіону-побратимом Дюрам; Українсько-канадське спільне підприємство "Торонто-Київ" тощо.

В цілому, можна констатувати, що взаємини на рівні міст-побратимів є важливою складовою частиною сучасних канадсько-українських відносин. Започатковані ще у радянські часи, у роки незалежності вони продовжують розвиватися у традиційних галузях культури, освіти та спорту, але також мають своє продовження в інвестиційній та інших економічних галузях.

Список використаних джерел

1. Громов Б.В. Международное движение породненных городов и народная дипломатия / Б.В. Громов // Породненные города. – 2007. – №1. – С.4-5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.twin-cities.ru/text/300-Gromov.pdf>
2. Мерзлякова С.А. Города-побратимы Одессы / С.А. Мерзлякова // Историческая память. – Одесса, 2003. – Вып.5: На чаше весов региональной политики. – С. 105-111.
3. Міста-побратими [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Міста-побратими>
4. Соскін О. Партнерство Українських і польських міст – реальний шлях євроінтеграції України / Олег Соскін [Електронний ресурс] // Економічний часопис – XXI. – 2008. – № 3-4 – Режим доступу: http://www.soskin.info/ea.php?pokazold=2008_14_&n=3-4&y=2008.
5. Співробітництво між регіонами та побратимські зв'язки між містами України і Канади [Електронний ресурс] // Посольство України в Канаді. Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.ukremb.ca/canada/ua/publication/content/41837.htm>
6. International Twinning and partnership for development [Electronic resource] – Mode of access: <http://int.twinning.org/en/page/twinning-and-partnership-for-development.html>
7. What-is-town-twinning? [Electronic resource] – wiseGeek.com – Mode of access: <http://www.wisegeek.com/what-is-town-twinning.htm>

Надійшла до редколегії 23.01.13

М. Климов, соискатель
Запорожского национального университета, Запорожье

ГОРОДА-ПОБРАТИМЫ В КАНАДСКО-УКРАИНСКИХ ОТНОШЕНИЯХ

Отражены основные этапы становления движения городов-побратимов в канадско-украинских отношениях и охарактеризованы их основные направления.

Ключевые слова: Канада, Украина, города-побратимы.

M. Klimov, Applicant
Zaporizhzhya National University, Zaporizhzhya

CITIES-BROTHERS IN CANADIAN-UKRAINIAN RELATIONS

The basic stages of becoming of motion of the sworn cities-brothers are reflected in Canadian-Ukrainian relations and their basic directions are described.

Key words: Canada, Ukraine, sister cities.

УДК 94(410):327"1910/1914"

М. Ковальська, асп.
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Одеса

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ НАПЕРЕДОДНІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ У "МЕМОРАНДУМІ" ДЖ. МОРЛІ

У даній статті досліджується зовнішня політика Великої Британії, як вона показана у "Меморандумі" Дж. Морлі. Автор освітлює зовнішньополітичні обставини подій серпня 1914 р. та передвоєнну кризу ліберальної партії Великої Британії.

Ключові слова: Велика Британія, I світова війна, ліберальна партія, Дж. Морлі.

Сучасний світ знаходиться у стані глобальної кризи. Постає питання про зв'язок мирного та військового, свідомого та стихійного шляхів створення подальшої історії. Для того, щоб краще зрозуміти та пояснити дані обставини, потрібно звернутися до вивчення попереднього історичного досвіду. Прикладом є криза ліберальної партії Великої Британії (далі ВБ) напередодні Першої світової війни (далі ПСВ). В історіографії досить маловивченою темою є відображення зовнішньої політики ВБ у такому важливому джерелі, як "Меморандум" Дж. Морлі. Цю сферу у своїх працях зачіпали такі дослідники, як Д. Хеймер, У. Штеблер. У 1985 р. вийшла праця "Політика Антанти: твори з детермінант британської зовнішньої політики у 1904-1914 рр." К. Уїлсона. Серед останніх публікацій – "Морлі Блекбернський: літературна та політична біографія Джона Морлі" англійського дослідника Патріка Джексона (2012 р.)

Офіційна політична діяльність Джона Морлі (1838-1923), відомого паціфіста та політика, завершилася з початком Першої світової війни, коли він головував у Таємній раді: "війна і наша участь в ній привели до того, що я відійшов від справ суспільної служби. Світ рушить посеред грізних знамен у нову еру" [9, р. 7-8]. Він залишив вельми важливий документ, який свідчить про британські внутрішньокабінетні дискусії політиків – розповідь про обставини його відставки, під назвою "Меморандум". Дж. Морлі писав "Меморандум" не лише на основі власних спогадів та листів того часу, він ознайомився із дипломатичними та зовнішньополітичними паперами. У червні-серпні 1914 р. ліберальний уряд ВБ марно намагався виробити єдину лінію політики стосовно до Німеччини, Франції і Росії. Дж. Морлі наполягав на тому, що яким би не був результат війни, ВБ і Франція зазнають втрат, оскільки, навіть якщо Німеччина і Австрія будуть переможені, провідне місце в Європі посяде царська Росія [8, р. 6]. Члени уряду вперше серйозно замислилися щодо власної відсутності згуртованості, під загрозою зовнішніх проблем, 26 липня 1914 р. [8, р. 7], а від 29 липня "повинні були перестати вважати себе мирним Кабінетом" [8, р. 8-9] Це було "лихом як для ліберальних принципів, так і перспектив та сили ліберальної партії" [8, р. 17].

У своїх роботах Дж. Морлі неодноразово давав негативну оцінку російській політиці та державі. Як згадував Дж. Морган, "він озирався у минуле... семи років тому і бачив англо-російський союз біля витоків усіх бід" [7, р. 12-13]. Дж. Морлі чітко висловлювався проти одного з союзників ВБ, проте реальний стан міжнародних відносин (далі – МО) на початку ХХ ст. відрізнявся від його персональних уявлень. Посилення на зламі ХІХ – ХХ ст. російсько-німецьких і англо-німецьких протиріч вже сприяло послабленню англо-російських протиріч на Сході. Англо-російська угода 1907 р. – "семирічне мінуте" – стала важливим кроком на цьому шляху, заклавши в той же час основу для створення Антанти. Підписання угоди було більш корисним для Англії, що домоглася визнання Росією свого контролю над Афганістаном [2, с. 146]. На початку ХХ ст. антиросійську тенденцію в умовах загрози британським інтересам було відсунуто на другий план [2, с. 147]. Вважаючи Росію "справжнім агресором" [7, р. 42]. Першої світової війни, Дж. Морлі не зумів, проте, визначити справжніх розмірів агресії Німеччини [3, с. 175]. Незважаючи на вимушене поліпшення відносин Великої Британії і Росії, в обох державах царювало занепокоєння і взаємні підозри [3, с. 175]. Ще в липні 1914 р. британський уряд розділився на дві протиборчі сили: антивоєнна, до якої і приєднався Дж. Морлі, і провоєнна. Рішуче розгортання військових дій перших днів серпня 1914 р. створювали безвихідь, котра змусила Дж. Морлі відійти від політики [6, р. 444; 3, с. 227; 1, с. 168; 5, р. 218-219; 8, р. 20-21]. Дж. Морлі виступав проти союзу із Росією та проти війни [8, р. 31], він відмовлявся бачити агресію в політиці Германії [8, р. 3-4]. Дж. Морлі був категорично проти умов, які були викладені в угоді 5 вересня 1914 р. [4].

Таким чином, "Меморандум" Дж. Морлі є дуже важливим джерелом інформації про передвоєнне становище зовнішньої політики ВБ. Можна виділити кілька аспектів інформації, яку надавав Дж. Морлі в "Меморандумі". По-перше, це суб'єктивне бачення самого Дж. Морлі міжнародних відносин в передвоєнні місяці; по-друге, позиція різних політичних діячів ліберального кабінету щодо зовнішньої політики ВБ; по-третє, розділення політичних сил на табори за їхнім уявленням про